

Эртенгинин
мендизи-биле!

*Алдай Таңдым сиртинден
Аяс хүнүм үнүп келди.
Ак оруум чырыт, хүнүм.
Аксым-кежиин болгаа, хүнүм!*

Кичээлдийэ темазы:

**«Кылыг сөстүг составтыг,
кылыг сөстүг бөдүүн
сөглөкчилерге чугаа
сайзырадылгазыныё
КИЧЭЭЛИ»**

Кичээлдийэ сорулгазы:

- 1) Кылыг сөстүг составтыг, кылыг сөстүг бөдүүн сөглөкчилер дугайында билигни кайы-хире билип алганын быжыглаар, алган билиглерин улам ханыладыр.
- 2) Уругларны хундулээчел, биче сеткилдиг, бодун алдынып билир, төрээн черинге ынак, мөзү-бүдүштүг болурунга кижизидер.
- 3) Сөс курлавырын байыдып, аас болгаш бижимел чугаазын сайзырадыр.

Сигналдыг карточкалар-биле ажыл.

Ыяш бүрүлери шагда-ла саргарган. Күскү ажыл хайныышкынныг. Малчыннар кажааларын чылыглап алган. Мал чеми четчир. Башкы хар тайгалар баштарында чаапкан.

1.Күзээнин чедер,

Сураанын тывар.

2.Даг аътты човадыр,

Кылык ботту човадыр.

3.Эжишкилер найыралы эртинне дагны тургузар.

4. Эртинени черден казар, эртемнерни номдан тывар.

Харыы –диктант

1. Кол сөс

2. Тире

3. Кол сөс-биле сөглөкчи

4. Кол сөстүң көргүзүкчүлери 5.

Кылыг сөст\г б=д\н с=глекчи

6. Эрткен азы келир \еге

7. Кылыг с=з\

8. Демдек ады

Сөзуглел-биле ажыл.

Кижидустунуң нарын чаяалгазы. «Кижидустуң бодусту эң дээди, эң тода болгаш төндүр хевирлеттинген чаяалга» деп сураглыг чех педагог Ян Амос Коменский бижээн.

Кижини бодусту чүвени көрүп, туду-суйбап, дыңнап, амдан ап, чыт тыртып тургаш билип алыр кылдыр чаяаган. Бир чүвени көөрү, сактып, билип алыры кижиниң бодундан, тодаргайлаарга аажы-чаңындан, кичээнгейинден, тура – соруундан дорт хамааржыр.

Шак ынчаар чаяаган болганда, ол бодустуң-даа, бодунуң-даа, өг-бүлезиниң-даа, төрелдериниң-даа, төрээн чуртунуң-даа мурнунга кижидусту деп атка төлөптүг болур

«Угаанныг кижиге улустунг частырыын көрүп
сайзыраар, мелегей кижиге бодунг частырыын
катаптаар»

Япон улустуё улегер домаа

«Кижиде бугу чуве чараш болур: арын-шырайы-
даа, хеп сыны-даа, сеткил-сагыжы-даа,
бодалдары-даа чараш болур ужурлуг...»

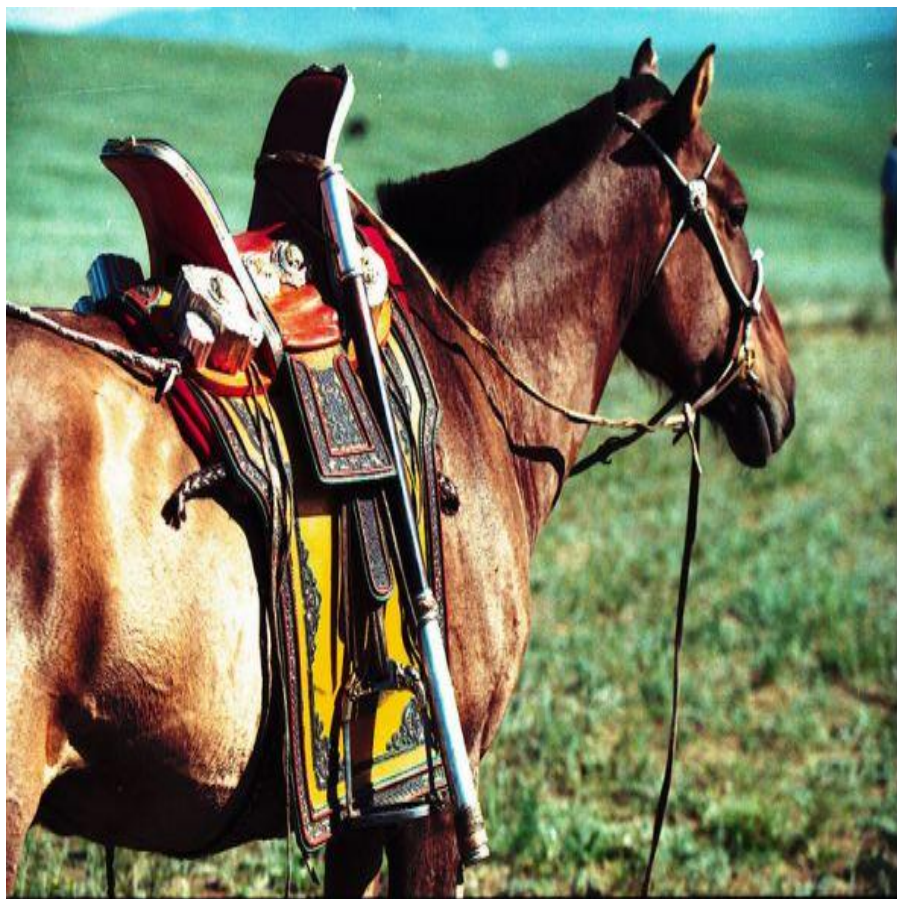
А.П.Чехов

«Бир эвес сен бодунг албадап, бодунгдан
негелде кылып шыдавас болзунза, сени
кижизидери –биле чүс-даа башкыларны салып
каар болза, херекчок чуве-дир»

В.А.Сухомлинский

Чурдук-биле ажал.

**Ажыглаар сөстери:
Наадым, эзертеп
каан, эртип
келген.**

**Ажыглаар
сөстери:
Элбек д\ж\т,
дузалажы
п
турганнар
, аяс х\н,
доозупкан**

Шилилге диктант

Бистин дагларывыс онзагай. Кайнаар-даа к==рге даглар б\ргээн. Даг бүрүзү тус-тус аттарлыг. Улуг-Тей, Үш-Тей, Кызыл-Тей, Бош-Даг, Доора-Даг, Авырал деп даглар суурну долганып алган турар. Авырал дааның баарында хөнү-хөнү дыттар эңмежок. Үш-Тейниң кырынче үне бергеш, мал-маганывыс хараар бис. Кыжын Улуг-Тейден чуңгулаар бис.

Авырал-ыдыктыг даг. Суурнуң чурттакчылары Авырал даанга чалбарып, ак сүдүн үргүлчү чажар. Доора-Дагның баарында Хомушку Тайбас-оол кыштаг тудуп алган.

Даглар эдээнге киш-кулаа, казылган-кат хөйү-биле үнер. Күзүн ону чыыр дээш четтикпес бис. Аң-мең бо-ла халчып чоргулаар. Бойдус чурумалы чараш черде чурттап чоруур бис.

Хыналдазы:

- Кылыг с=ст\г составтыг:
алган турар, тудуп алган,
халып чоргулаар, чурттап
чоруур.
- Кылыг с=ст\г б=д\н: б\ргээн,
хараар бис, чуёгулаар бис,
чажар, \нер, четтикпес бис.

Синквейн- француз дылдан келген, очулдуарарга «беш» дээн уткалыг.

Ынчангаш, синквейн-беш одуругдан тургустунган ш\л\к деп очулдуруп турар.

Синквейнни бижириниё чуруму:

1-ги одуруг. Чаёгыс с=с.(Ш\л\кт\ё темазы азы ады, ч\ве ады).

2-ги одуруг. Ийи с=с. (Теманы бижип к=рг\зери, демдек ады азы причастие).

3-к\ одуруг. /ш с=с. (Теманыё шимчээшкини, х=делиишкини. Кылыг с=з\ ).

4-к\ одуруг. Д=рт с=с азы домак.(Бирги одуругда бердинген с=ске авторнуё хамаарылгазы).

5-ки одуруг. Чаёгыс с=с.(Ч\ве ады. Ш\л\кт\ё адынга синоним азы бодалдарныё харылзаазы).

1. Баштайгы хар.

Арыг, чымчак.

Дескинмишаан, д\ж\п бадып тур.

Баштайгы хар-бойдустуё кайгамчык болуушкуну.

Байырлал.

Первый снег.

Чистый, пушистый.

Падал, кружился, танцевал.

Первый снег-удивительное явление природы.

Праздник.

Онаалга . Шилип алыр.

1.Бир мергежил ады шилээш, ол мергежилдиң кижилериниё

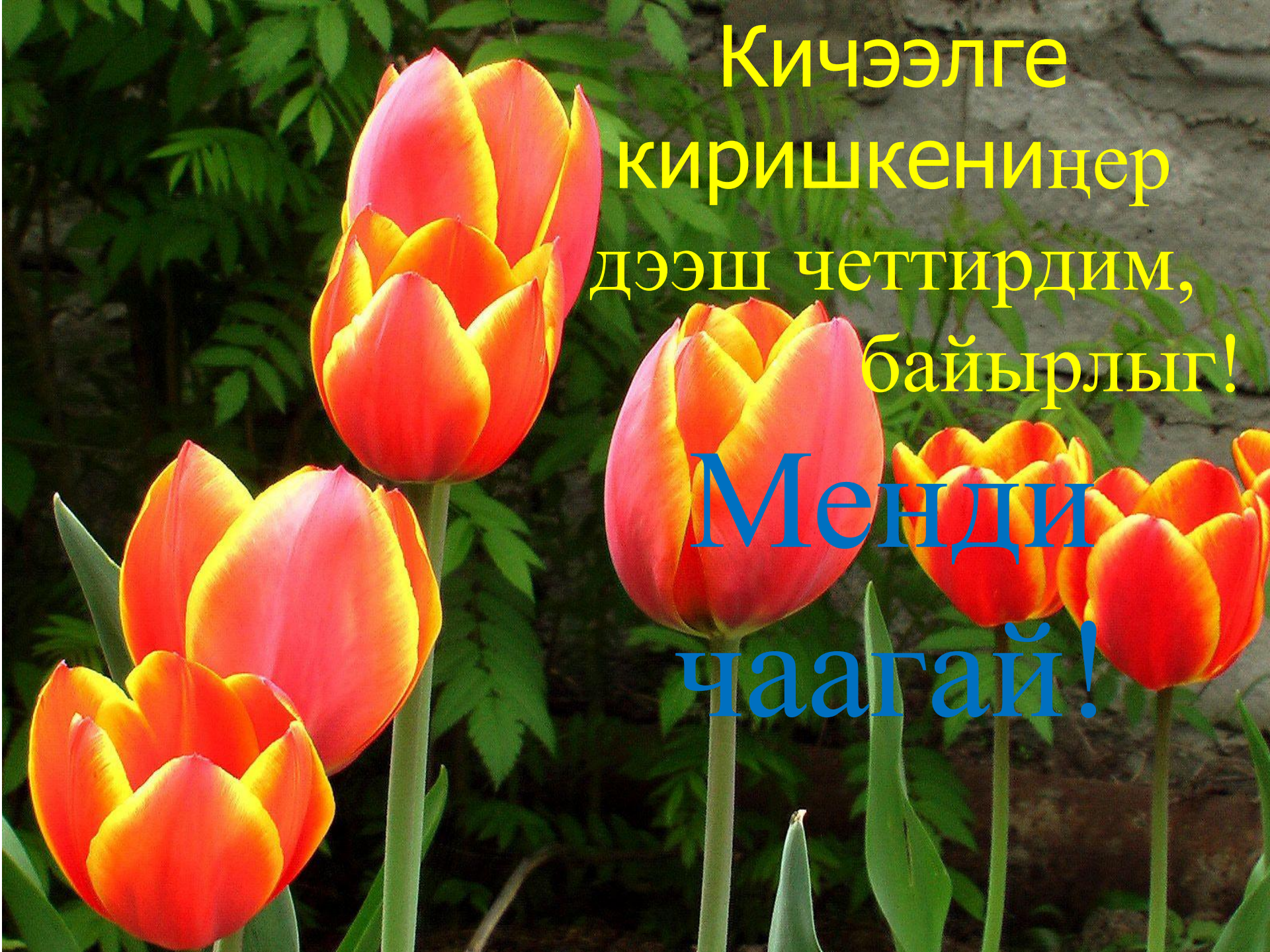
кылыр кылдыныгларын бижип эkkээр.

2.Кылыг сөстүг составтыг, кылыг сөстүг бөдүүн сөглекчилер

кирип турар кижиниң мөзү-б\д\ж\н

көргүскен 5 үлегер домак бижип эkkээр.

Кичээлге
киришкениңер
дээш четтирдим,
байырлыг!

Менди
чаагай!